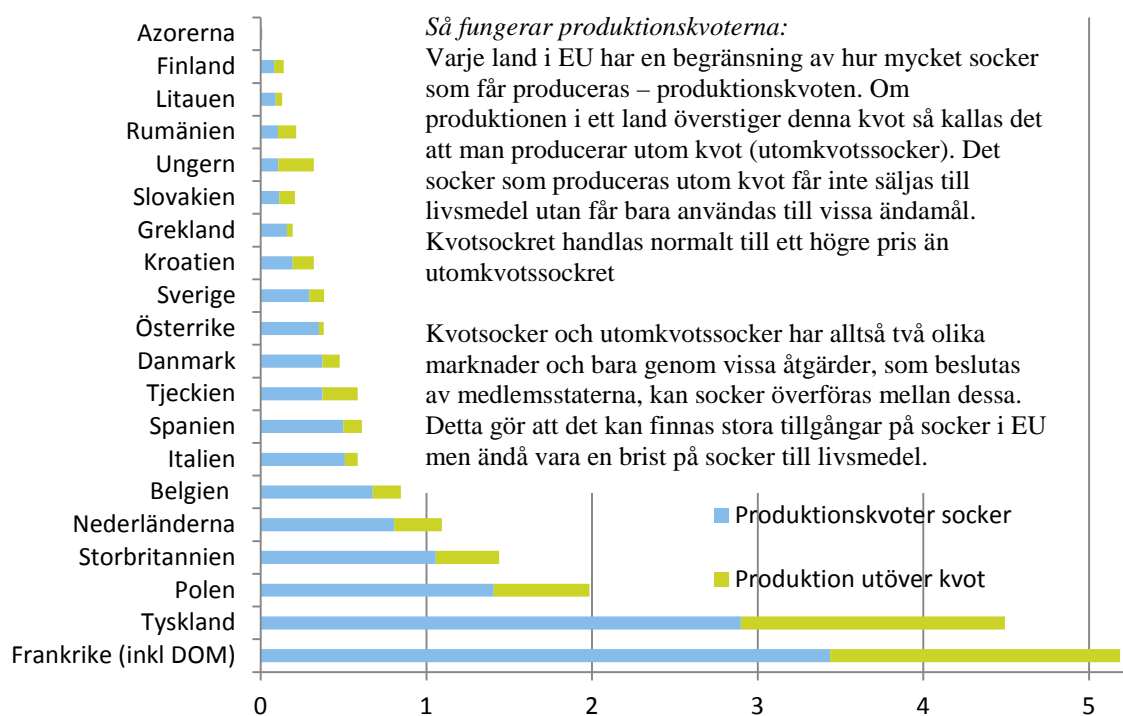

Turbulent tid på EU:s sockermarknad

- När socker- och isoglukosproduktionen släpps fri i EU 2017 förändras marknadens förutsättningar.
- De totala sockerlagren i EU är för närvarande stora men lagren av den andel som får användas för livsmedelskonsumtion är små.
- Svensk sockerproduktion är effektiv men kommer att möta en ökad konkurrens i EU. 2015/16 minskar svensk betodling med 40 procent.

Produktionen av socker och isoglukos begränsas inte längre efter 2017

Den senaste reformen av EU:s jordbrukspolitik innebär att två av de mest styrda områdena, mjölk och socker, kommer att genomgå en långtgående avreglering. Produktionskvoterna för mjölk försvann sista mars i år och produktionskvoterna för socker och isoglukos (se figur 1 och faktaruta 1) avskaffar EU den 1 oktober 2017. Efter det får EU:s sockerindustrier producera hur mycket de vill utan att betala någon produktionsavgift eller riskera någon överskottsavgift. Samtidigt försvinner också minimipriset på sockerbetor och det skydd som industriella sockeranvändare inom till exempel läkemedelsindustrin haft.

Figur 1 Sockerkvot och totalproduktion i EU:s sockerproducerande länder 2014/15 (miljoner ton socker).
Källa: EU-kommissionen.

Efter 2017 försvinner också skälet till att WTO begränsat EU:s sockerexport vilket innebär att EU:s exportmöjligheter inte längre begränsas. De aktörer som importerat råsocker från länder utanför EU, för raffinering, kommer, som det ser ut idag, inte längre att ha förtur till importen under en del av året.

Vilka regler finns då kvar?

Även om stora delar av regleringen tas bort så kommer EU:s sockermarknad och dess aktörer att omfattas av ett antal regleringar som syftar till att skydda mot konkurrens från länder med lägre produktionskostnader och till att skydda de svagare parterna i kedjan. Dessa regler finns kvar:

- tullarna mot tredje land
- regler kring vad avtal mellan betodlare och sockerproducenter ska innehålla
- möjlighet för myndigheterna att reglera delar i ovanstående avtal om parterna inte kommer överens
- EU-kommissionens prisbevakning
- möjligheten till åtgärder som privat lagring och krisstöd vid obalans på marknaden
- referenspriset på vitt socker

Diskussioner pågår också kring behov av ytterligare reglering i EU för att säkra kvaliteten på fortsatt marknadsbevakning.

Aktuell marknadssituation - stora skördar och positionering inför 2017 ger stora prissänkningar 2014/15

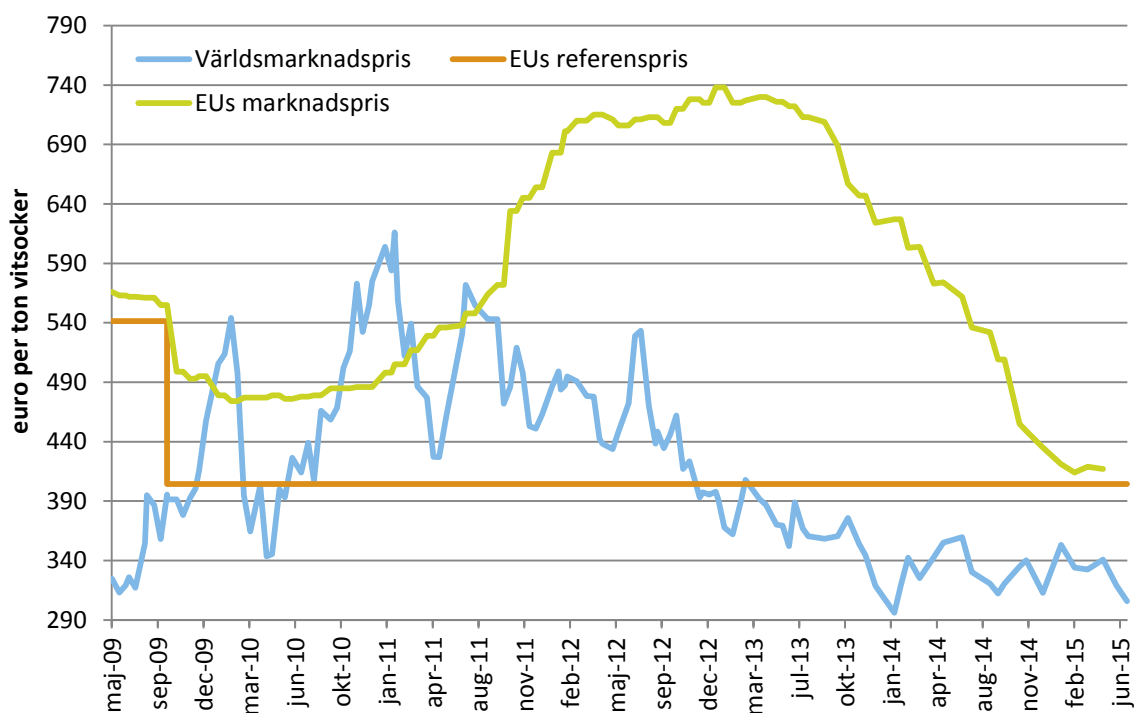
Efter en period av relativt god tillgång på socker i EU och priser som låg nära och, under vissa perioder, till och med under världsmarknadspriserna så steg priserna kraftigt under slutet på 2011 (se figur 2). En orsak var relativt låga utgående lager av socker innan årets kampanj påbörjats. Under de följande åren genomförde EU-kommissionen ett antal åtgärder för att öka tillgången på socker och få en mer balanserad marknad och prisnivå.

Under det senaste marknadsåret, 2013/14, började EU:s genomsnittspriser reagera på det låga världsmarknadspriset och på den förbättrade marknadsbalansen. Priserna har sedan dess fortsatt nedåt och har mellan juni 2013 och januari 2015 minskat med drygt 40 procent. Skillnaden mellan EU:s genomsnittspris och världsmarknadspriset har minskat snabbt och EU-priset ligger nu 20 procent över världsmarknadspriset jämfört med att ha legat på nästan dubbla världsmarknadspriset tidigare.

Låga lager kombinerat med låga priser – en ovanlig situation

Hösten 2014 skördades rekordskördar på sockerbetor runtom i EU. Minskande import har gjort att lagren på kvotsocker minskat och prognosen för årets utgående lager är lägre än den nivå som delvis låg bakom prisökningen 2011. Skillnaden mot 2011 är att den totala mängden socker inklusive utomkvotsockret är betydligt större. Som dagens regler ser ut så krävs ett

beslut om åtgärd från EU-kommissionen för att mer socker ska bli tillgängligt för livsmedelsändamål. Situationen är sådan att det framförts önskemål om både att öppna upp privat lagring på grund av prisnivån och att tillföra mer socker till marknaden på grund av lagernivån.

Figur 2. EU:s genomsnittspris och referenspris på vitsocker samt världsmarknadspris för vitsocker (London no 5).

Källa: EU-kommissionen, Sugar Online

Den senaste prognosen för årets (2014/15) utomkvotsproduktion är cirka 6,5 miljoner ton, vilket kan jämföras med föregående års 3,9 miljoner ton. Den senaste prognosen för de utgående lagren av kvotsocker ligger på cirka 1 miljon ton i utgången av 2014/15. Det är lägre än 2009/10 och 2010/11 då sockerpriserna i EU började stiga. CIUS (de europeiska sockeranvändarna) har uttryckt oro för att marknadsutvecklingen under 2011 ska upprepas. De senaste prisrapporterna från EU visar dock inte på några större prisökningar.

Troligtvis är det de stora mängderna utomkvotssocker som fortsatt pressa priserna. Prisnedgången har dock bromsat in under första kvartalet 2015 enligt EU-kommissionen. EU-kommissionen har också uttryckt att de är bekväma med en viss återhämtning av prisnivån utan ytterligare åtgärder.

Arealminskningar 2015/16 gör att en viss del av årets överskott redan avsatts

De låga prisnivåerna och de stora mängderna utomkvotssocker har gjort att många företag kommer att utnyttja möjligheten till att föra över socker från 2014/15 till 2015/16. Årets

avtalsförhandlingar mellan betodlare och sockerföretag har på grund av prisnedgången på socker varit besvärliga över hela EU och har lett till ganska kraftiga prissänkningar även på de betor som såtts under våren 2015. Detta har gjort att odlingsarealen för sockerbetor i EU minskar inför 2015/16, även om det ännu inte är helt klart hur mycket. Den första prognosen från EU-kommissionen som bygger på rapporter från medlemsstaterna visar på en arealminskning i EU med 14 procent. Sverige är det land som har den största procentuella arealminskningen men även Danmark har en stor minskning på drygt 30 procent.

De svenska betodlarna och Nordic Sugar nådde ett avtal i februari som ger en prissänkning på betor på ungefär 20 procent och en betydligt sämre betalning för leverans utöver kontrakterad kvantitet än i föregående avtal. Påföljderna för underleverans har också tagits bort.

I Sverige pekar försäljningen av betutsäde enligt betodlarna¹ på att arealen minskar till cirka 20 000 hektar, en nedgång på 40 procent jämfört med föregående års areal på 33 700 hektar. Detta verifieras av årets ansökningar om jordbruksstöd. De 20 000 hektaren beräknas producera en kvantitet som ligger betydligt under den svenska landskvoten, men om man räknar med att innevarande marknadsårs överskott förs över så kommer den svenska produktionen 2015/16 att ligga ungefär på kvoten.

Samtidigt som det här är ett sätt att ta bort årets överskott så innebär det att om flera länder har en liknande metod så är möjligheten att omklassificera socker från utomkvotssocker till kvotsocker inte så stor som balansen visar eftersom årets utomkvotsproduktion kommer att behövas för att täcka nästa års kvotproduktion. Detta kan leda till stigande priser som till viss del är svåra för EU-kommissionen att komma tillrätta med eftersom EU:s priser behöver stiga avsevärt för att attrahera import.

Kopplade stöd till sockerbetsodling

Under våren har det också rapporterats om att ett stort antal medlemsstater däribland Finland, Rumänien, Polen och Italien valt att koppla stöd till sockerbetsodling. Det rör sig om 170-180 miljoner euro som är riktade mot sockersektorn varav ungefär hälften ges i Polen. Detta motsvarar i genomsnitt cirka 400 euro per hektar eller 41 euro per ton räknat på de tio ländernas areal och produktion 2013/14.

Prognoser efter 2017 – EU självförsörjande på sött 2024

EU-kommissionens Outlook 2015-2016

I EU-kommissionens korttidsbedömning som kom i februari 2015 förutsåg EU-kommissionen de betprissänkningar i avtalen för 2015/16 vi sett runtom i Europa. EU-kommissionens bedömning är att de låga betpriserna i kombination med höga lagernivåer leder till arealminskningar om cirka 5 procent sett över hela EU. Eftersom de också räknar med en återgång till normalt sockernehåll i skörden så kan den totala produktionen sjunka med så mycket som 15 procent. Importen till EU förväntas återgå till normala nivåer.

¹ Anders Lindkvist, betodlarna

EU-kommissionens Outlook 2014-2024

EU-kommissionens bedömning av utvecklingen de närmaste 10 åren presenterades i december 2014. Utifrån de givna förutsättningarna kommer EU:s sockerproduktion att öka marginellt fram till 2024 men en viss regional omfördelning av produktionen till områden med effektiv sockerproduktion förutspås. Arealerna kan dock minska, men detta motverkas av ökad avkastning på den areal som odlas.

Isoglukosen förväntas ta en marknadsandel på 12 procent till 2024 och ökar främst i områden med underskott av socker eller med överskott på spannmål, till exempel de områden där man idag har kvoter på isoglukos.

Priserna på socker i EU förväntas minska kraftigt och skillnaden mot världsmarknadspriset reduceras till cirka 50 euro per ton. EU kommer att gå från att vara nettoimportör på socker till att i perioder vara nettoexportör även om vissa regioner fortfarande kommer importera socker regelmässigt. Några av de länder som idag har tullfritt tillträde till EU-marknaden förväntas bibehålla export till EU.

OECD Outlook 2024

Efter mycket höga världsmarknadspriser runt 2010 har rekordskördar runtom i världen gett stora lager och sjunkande priser. OECDs Outlook för den kommande 10-årsperioden förutspår något lägre lagernivåer, globalt sett, vilka kommer att ge en vändning i prisutvecklingen men inte tillbaka till nivåerna från 2010. OECD ser en fördubbling av isoglukosproduktionen och en minskad användning av socker i etanolproduktionen i EU.

Övriga analyser:

Agribenchmark

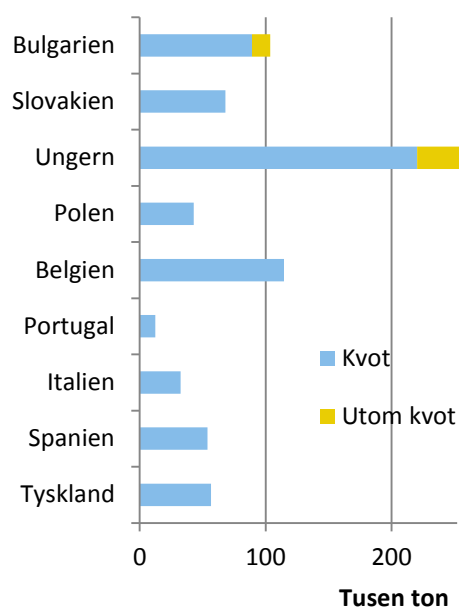
En rapport från Agribenchmark² 2013 visar att Isoglukosen har potential att ta 25-30 procent av EU:s marknad för sötningsmedel, det vill säga i de applikationer där det är tekniskt möjligt att använda Isoglukos. Författaren Dr. Zimmer beräknar kostnaden, inklusive vinstmarginal, för att producera Isoglukos (från majs) i EU till 373 euro per ton vid ett majspris på 180 euro per ton. Beräkningen utgår från att man vid produktionen av isoglukos även erhåller lönsamma biprodukter. Dr. Zimmer menar att trots att isoglukosen har möjlighet att pressa

Faktaruta 1. Isoglukos

Isoglukos är en trögflytande lösning som framställs av stärkelsesirap från främst majs och vete men den kan också tillverkas av potatis. Isoglukosen innehåller minst 10 viktprocent fruktos enligt EU:s definition.

Vanliga andra benämningar på isoglukos är HFCS (High Fructose Corn Syrup) eller HFS. Främsta användningsområdet är sötning av flytande livsmedel.

Produktion av Isoglukos inom EU:

² Dr. Yelto Zimmer, Thünen institute of farm economics, Head of agribenchmark Cash Crop Team. *Isoglucose – How significant is the threat to EU sugar industry*.sida 770-777. Sugar Industry 138 (2013) No. 12.

sockermarknaden så är det inte troligt att sockerproducenterna låter den ta marknadsandelar och att sockerindustrin har marginaler för att stå emot konkurrensen om de vill.

Även LMC international³ ser ungefär samma potential för isoglukosen och menar att ungefär 6 miljoner ton av EU:s sockerproduktion avses i flytande applikationer. Trots att det finns ett stort antal stärkelseproducenter som använder vete eller majs som råvara så innebär dagens priser och stora sockerproduktion inte någon välkommande marknad för isoglukosen. LMC tror på en ökning med någon miljon ton isoglukos vilket skulle innebära en marknadsandel i nivå med EU-kommissionens prognos på 12 procent.

Enligt en presentation⁴ på EU:s sockerkommitté med information från LMC International så har Sverige en relativt låg produktionskostnad för socker. Produktionskostnaden för socker varierar enligt LMC international ganska mycket mellan länderna i EU. Från 308 euro per ton i Storbritannien till 674 euro per ton i Finland och ännu högre i Grekland. Sverige har den sjätte lägsta produktionskostnaden i EU med 421 euro per ton vilket är samma nivå som Frankrike och endast marginellt under EU:s genomsnitt på 428 euro per ton. Med dessa produktionskostnader skulle EU:s genomsnittspris för januari 2015 innebära att flera av producenterna i EU, framförallt i de större producentländerna Frankrike och Tyskland, börjar närma sig gränsen för lönsamhet. Ser man till genomsnittlig sockerproduktion per fabrik per land så ligger Nederländerna och Sverige i topp.

Produktionskostnaden för, och priset på, betor skiljer sig mellan länderna. De till Eurostat redovisade betpriserna kan också vara svåra att tolka eftersom priserna innehåller en mängd olika tillägg som bara till viss del redovisas till Eurostat.

Sockermarknaden framöver – vilka slutsatser kan man dra?

De flesta källorna anser att isoglukosen får det svårt att ta några större marknadsandelar, men det verkar vara svårt att få full överblick över produktionskostnaderna vilket kan göra att möjligheterna underskattas. Det är dessutom svårt att bedöma hur lätt stärkelseindustrin kan lägga till isoglukosproduktion och om det kan vara lönsamt att göra detta med ganska låga marginaler om man redan har kapaciteten. Vi har också sett en del ompositioneringar i ägandet av stärkelseindustrin i isoglukosproducerande länder.

Nuvarande marknadssituation innebär att den del av EU:s sockerproduktion som baseras på importerat rörsocker som raffinerar i EU har svårt att få samma lönsamhet som tidigare. Raffinaderierna kommer också att förlora sin förtur till import av socker tullfritt eller till reducerade tullnivåer. Frågan är om raffinaderierna kan nå tillräckliga marginaler för bibehållen produktion och hur marknaden skulle påverkas om de inte kan det.

Användningen av sockerbetor till etanol förväntas minska trots att råvaran sockerbetor sannolikt blir billigare. Anledningen är att det förväntade låga oljepriset under den närmaste

³ Presentation vi ISOs (international sugar organization) seminarium, november 2014, "Isoglucose" Martin Todd, Managing Director, LMC, Oxford.

⁴ Presentation av Italiens delegation, *Competitiveness and fairness for EU sugar after 2016*, expertgruppsmöte för sockermarknadens framtid, EU-kommissionen, Bryssel.

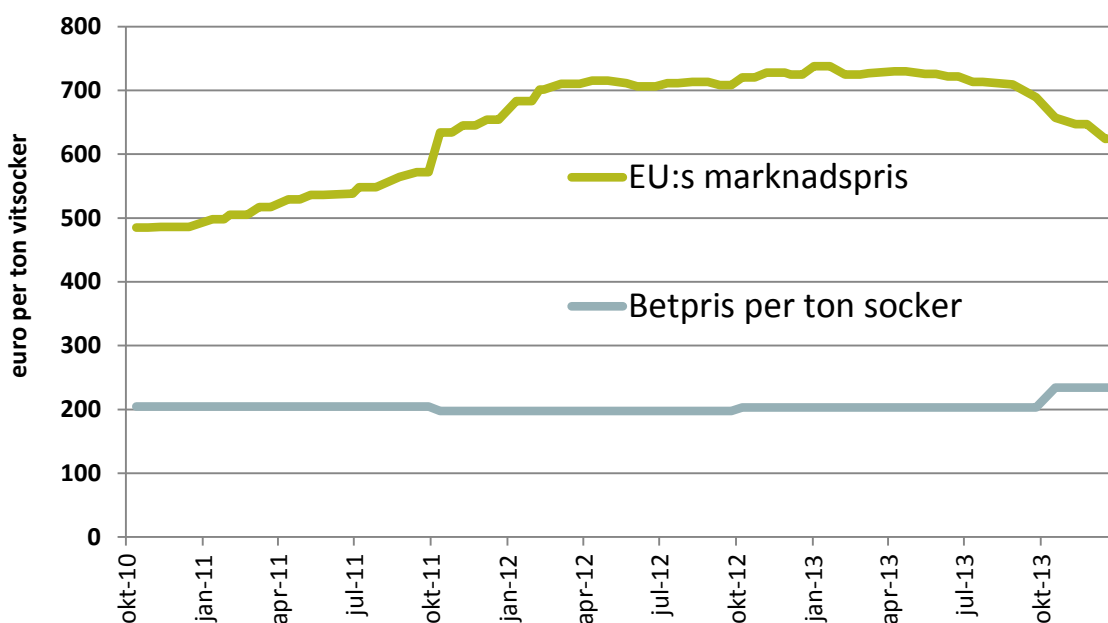

10-årsperioden gör att vi kan förvänta oss en svag etanolmarknad. Detta i kombination med att andra råvaror än sockerbeter ger en bättre etanolkalkyl är en del av bakgrunden till den minskande användningen till biobränslen.

Trots relativt låga skördar så har Polen, jämfört med många andra EU-länder, låga totala produktionskostnader för socker och man har, som tidigare nämnts, valt att koppla stöd till sockerbetsproduktionen. Här finns stor potential på odlingssidan och det tredje största överskottet i EU på ganska nära håll för den svenska marknaden.

Vi bedömer att den svenska produktionen är konkurrenskraftig på grund av hög produktivitet i fabriken i Örtofta, men skördarna har möjligtvis inte samma potential som delar av övriga EU vilket kan leda till dyr råvara, i synnerhet om alternativa grödor ger bättre lönsamhet i odlingen.

Sockerbetspriserna har inte helt följt sockerpriset (se figur 3) vilket gör att råvaran under de senaste årens högprisperiod på vitt socker varit förhållandevis billig. Industrin borde alltså stå väl rustad för den utmaning som marknaden efter 2017 innebär. Eftersom EU:s sockermarknad domineras av aktörer som är verksamma i ett större antal länder så kan framtida svensk produktion påverkas av andra hänsynstaganden än just den svenska produktionens effektivitet.

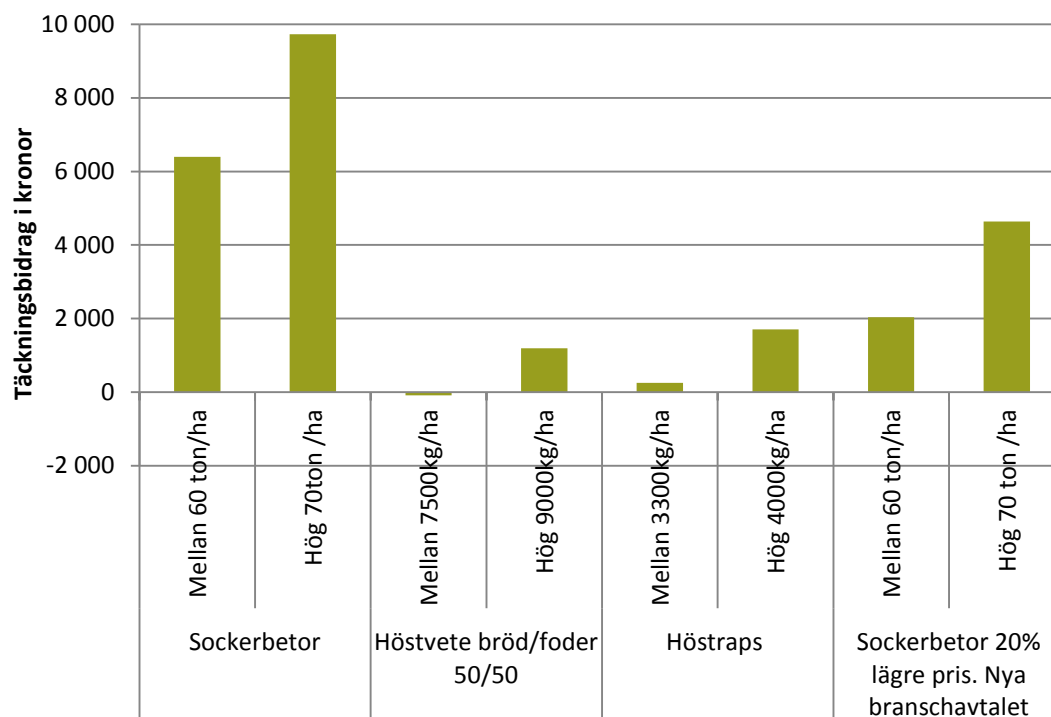

Figur 3 Utveckling i svenskt betpris per ton socker i betan jämfört med EU:s sockerpris

Källa: EU-kommissionen, Sugar Online

För Svensk produktions del kan man se en varningssignal i den stora neddragningen av arealerna 2015/16. Den genomsnittliga arealminskningen i EU är, som tidigare nämnts, cirka 14 procent. Totalt i EU producerades föregående marknadsår cirka 45 procent över den sammanlagda kvoten. Sverige har en ganska blygsam utomkvotsproduktion på 30 procent. Sverige har alltså trots relativt litet överskott dragit ned arealerna och kontrakteringen mer än andra länder.

Figur 4 Täckningsbidrag på olika grödor och olika avkastningsnivåer 2014 enligt Hushållningssällskapets bidragskalkyler 2014⁵. Egen omräkning av kalkylen för sockerbetor vid 20 procent lägre pris.

Sverige, där sockeranvändande företag betalar ett lite högre pris för sitt socker, kan vara en attraktiv marknad för sockerföretag som vill öka sin produktion. Detta kan leda till en större prispres på den svenska marknaden de närmaste åren.

Sockerbetan är, som visas i figur 4, en attraktiv gröda även efter den kraftiga prissänkningen i det nya avtalet (allt annat oförändrat). Dock är, som vi tidigare nämnt, prisnivån begränsad till den kontrakterade mängden. Relationen mellan sockerbetspriser och spannmålspriser motiverar alltså fortsatt odling i Sverige även på den nya prisnivån för kontraktso odlade betor.

För svenska sockerbetsodlare kommer utjämningen av gårdsstödet att innebära ganska kraftiga sänkningar av stöden de närmaste åren. Detta kan sätta ytterligare press på de minst produktiva odlingarna, men också på företag som inte haft fullt utnyttjande av maskinerna.

⁵ HIR Skåne och Hushållningssällskapen i Halland och Kalmar-Kronoberg-Blekinge. *Produktionsgrenskalkyler för växtodling. Efterkalkyler för år 2014 – Södra Sverige.*

Det finns fortfarande utvecklingspotential på odlingssidan både när det gäller skördenivåer och lagringsekonomi i Sverige även om vissa andra länder kanske har en större skördepotential.

Sammanfattningsvis så väntar en tid av ompositioneringar och tuff konkurrens på EU:s sockermarknad och det är troligt att svenska aktörer kommer att konkurreras ut i högre grad än förut. Även om svensk betodling ställs inför en utmanande period finns det dock styrkor i svensk sockerproduktion form av effektiv produktion och ett väl samlat odlarled i nära samverkan med industrin.

Kontaktperson: Marie Törnquist 036 – 15 64 08
